KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 22.10.2020 r.
COM(2020) 664 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Sprawozdanie z wdrożenia i funkcjonowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiej i Rady (UE) 2017/1004 z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie ustanowienia unijnych ram gromadzenia danych, zarządzania nimi i ich wykorzystywania w sektorze rybołówstwa oraz w sprawie wspierania doradztwa naukowego w zakresie wspólnej polityki rybołówstwa oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 199/2008 (wersja przekształcona)

{SWD(2020) 229 final}

WPROWADZENIE

Wiarygodne i kompletne dane mają kluczowe znaczenie dla zarządzania rybołówstwem w ramach wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb)[1] opartego na najlepszych dostępnych opiniach naukowych. Głównym instrumentem dotyczącym gromadzenia danych i zarządzania nimi[2] jest rozporządzenie (UE) 2017/1004[3] („rozporządzenie w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych") stanowiące wersję przekształconą wcześniejszego rozporządzenia z 2008 r.[4] We wspomnianych ramach gromadzenia przez państwa członkowskie danych określono zharmonizowane podejście do ogólnounijnego gromadzenia danych biologicznych, środowiskowych, technicznych i społeczno-ekonomicznych w sektorze rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa (załącznik 1 do dokumentu roboczego służb Komisji).

Zgodnie z art. 23 rozporządzenia w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych Komisja Europejska ma obowiązek przedłożenia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdania dotyczącego wdrożenia i funkcjonowania rozporządzenia. Niniejsze sprawozdanie stanowi spełnienie tego obowiązku.

W ramach gromadzenia danych podkreśla się podejście ukierunkowane na użytkownika końcowego oraz regionalizację gromadzenia danych i tworzenia regionalnych grup koordynacyjnych. W oparciu o ramy gromadzenia danych państwa członkowskie gromadzą dane za pomocą krajowych planów prac i składają roczne sprawozdania z ich wdrożenia. Po raz pierwszy mogą one również przedkładać regionalne plany prac skoordynowane na poziomie basenu morskiego celem uzupełnienia (lub zastąpienia) odnośnych części krajowych planów prac.

Na podstawie ram gromadzenia danych Komisja jest uprawniona do przyjmowania decyzji Komisji w celu ustanowienia wieloletniego programu Unii gromadzenia danych (program EU MAP), w którym przewiduje szczegółowe obowiązki państw członkowskich z zakresu

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE, Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 22.

[2] Na podstawie innych aktów legislacyjnych, takich jak rozporządzenie w sprawie połowów stad głębokowodnych i rozporządzenie w sprawie kontroli, mogą obowiązywać niezależne obowiązki z zakresu gromadzenia danych; dodatkowo na arenie międzynarodowej zaciągnięto takie zobowiązania, jak te przewidziane w rozporządzeniu ICCAT, wieloletnim planie odbudowy zasobów tuńczyka błękitnopłetwego we wschodnim Atlantyku i w Morzu Śródziemnym, wieloletnim planie odbudowy populacji włócznika śródziemnomorskiego, rozporządzeniu w sprawie NAFO, rozporządzeniu CCAMLR, rozporządzeniu SPRFMO oraz rozporządzeniu w sprawie regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem w odniesieniu do połowów tuńczyka.

[3] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1004 z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie ustanowienia unijnych ram gromadzenia danych, zarządzania nimi i ich wykorzystywania w sektorze rybołówstwa oraz w sprawie wspierania doradztwa naukowego w zakresie wspólnej polityki rybołówstwa oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 199/2008, Dz.U. L 157 z 20.6.2017, s. 1.

[4] Rozporządzenie Rady (WE) nr 199/2008 z dnia 25 lutego 2008 r. w sprawie ustanowienia wspólnotowych ram gromadzenia danych, zarządzania nimi i ich wykorzystywania w sektorze rybołówstwa oraz w sprawie wspierania doradztwa naukowego w zakresie wspólnej polityki rybołówstwa, Dz.U. L 60 z 5.3.2008, s. 1.

gromadzenia danych. Wieloletni program Unii na lata 2017–2019[5] był już częściowo dostosowany do rozporządzenia w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych; Wieloletni program Unii na lata 2020–2021[6] (składający się z dwóch decyzji Komisji) oparto w pełni na rozporządzeniu w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych. Od 2014 r. Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR)[7] zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe na potrzeby działań z zakresu gromadzenia danych.

WDROŻENIE I FUNKCJONOWANIE PRZEPISÓW

1. Główne podmioty zaangażowane w ramy gromadzenia danych

1.1. Państwa członkowskie

Państwa członkowskie odpowiadają za gromadzenie i przechowywanie danych, jakość i kompletność danych pierwotnych oraz za ochronę danych zgodnie ze zobowiązaniami prawnymi. Wszystkie państwa członkowskie dysponują systemem służącym gromadzeniu i przechowywaniu danych oraz zarządzaniu nimi, a także przedłożyły krajowe plany prac (obejmujące lata 2017–2019 i 2020–2021) celem przyjęcia ich przez Komisję. Plan prac jest wdrażany przez co najmniej jeden instytut naukowy w danym państwie członkowskim, często w zależności od rozmiaru i zróżnicowania sektora rybołówstwa.

Zgodnie ze zobowiązaniami prawnymi wszystkie państwa członkowskie organizują krajowe posiedzenia koordynacyjne oraz wyznaczają krajowego korespondenta odpowiadającego za wewnętrzną koordynację, udostępnianie danych użytkownikom końcowym oraz kontakt z Komisją. Stabilna sieć krajowych korespondentów (w ramach podgrupy grupy ekspertów ds. gromadzenia danych na temat rybołówstwa) znacząco ułatwiła współpracę między służbami Komisji a władzami krajowymi.

1.2. Regionalne grupy koordynacyjne

W ramach podejścia opartego na regionalizacji regionalne grupy koordynacyjne wspierają wdrożenie ram gromadzenia danych oraz mogą przedkładać regionalne plany prac, które pozwalają na polepszenie koordynacji w odnośnych basenach morskich, celem dalszego wspierania wiarygodnego doradztwa naukowego. Komisja bierze udział w posiedzeniach rocznych i międzysesyjnych w charakterze członka. Użytkownicy końcowi biorą w nich udział w charakterze obserwatorów (załącznik 2 do dokumentu roboczego służb Komisji).

Od chwili wejścia w życie rozporządzenia w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych utworzono sześć nowych regionalnych grup koordynacyjnych. Dwie spośród nich połączyły

[5] Rozporządzenie Rady (WE) nr 199/2008 z dnia 25 lutego 2008 r. w sprawie ustanowienia wspólnotowych ram gromadzenia danych, zarządzania nimi i ich wykorzystywania w sektorze rybołówstwa oraz w sprawie wspierania doradztwa naukowego w zakresie wspólnej polityki rybołówstwa, Dz.U. L 60 z 5.3.2008, s. 1.

[6] Decyzja delegowana Komisji (UE) 2019/910 z dnia 13 marca 2019 r. ustanawiająca wieloletni program Unii dotyczący gromadzenia danych biologicznych, środowiskowych, technicznych i społeczno-ekonomicznych oraz zarządzania nimi w sektorze rybołówstwa i akwakultury, Dz.U. L 145 z 4.6.2019, s. 27.

[7] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011, Dz.U. L 149 z 20.5.2014, s. 1.

się w 2019 r., co oznacza, że obecnie istnieje pięć regionalnych grup koordynacyjnych: regionalna grupa koordynacyjna w sprawie Morza Bałtyckiego; regionalna grupa koordynacyjna w sprawie północnego Oceanu Atlantyckiego, Morza Północnego i wschodniego Oceanu Arktycznego; regionalna grupa koordynacyjna w sprawie Morza Śródziemnego i Morza Czarnego; regionalna grupa koordynacyjna w sprawie dużych gatunków pelagicznych; oraz regionalna grupa koordynacyjna w sprawie rybołówstwa dalekomorskiego (załącznik 2 do dokumentu roboczego służb Komisji). Paneuropejska grupa planowania ds. ekonomii (PGECON) koordynuje sprawy społeczno-ekonomiczne.

1.3. Użytkownicy końcowi

Użytkownicy końcowi zapewniają opinie naukowe lub mają interesy natury badawczej lub zarządczej w (naukowej) analizie danych z sektora rybołówstwa. Kluczowymi użytkownikami końcowymi są:

i) Międzynarodowa Rada Badań Morza (ICES), która zapewnia opinie naukowe w dziedzinie zasobów morskich w północno-wschodnim Oceanie Atlantyckim;

ii) Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa (STECF) – grupa ekspertów Komisji zapewniająca doradztwo w całym szeregu dziedzin (w tym w dziedzinie gromadzenia danych, polityki dotyczącej odrzutów, wykorzystywania zasobów w Morzu Śródziemnym oraz ekonomii flot);

iii) komitety naukowe regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem na podstawie umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów oraz innych organizacji międzynarodowych.

Służby Komisji (Wspólne Centrum Badawcze (JRC), DG MARE) również są użytkownikami końcowymi, np. w odniesieniu do analizy ekonomicznej dotyczącej rybołówstwa i akwakultury. W ramach gromadzenia danych dopuszcza się korzystanie z danych przez szeroki zakres użytkowników końcowych. W okresie sprawozdawczym grono najważniejszych użytkowników końcowych pozostawało stosunkowo stabilne; dołączyła do niego jedynie ograniczona liczba nowych użytkowników końcowych.

Użytkownicy końcowi otrzymują dane dzięki żądaniom przekazania danych kierowanym do państw członkowskich lub na podstawie obowiązków sprawozdawczych (w przypadku regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem[8]). W latach 2017–2019 łączna liczba wystosowanych żądań przekazania danych i wykonanych obowiązków sprawozdawczych wyniosła 72 (załącznik 3 do dokumentu roboczego służb Komisji).

1.4. Regionalne podmioty prowadzące bazy danych

Regionalne bazy danych ułatwiają pracę użytkowników końcowych w basenach morskich. Bazy danych umożliwiają przegląd kompletności i wiarygodności danych, a także ich poprawianie oraz ograniczanie błędów.

[8] Z powodów instytucjonalnych w przypadku, gdy Komisja reprezentuje UE jako umawiającą się stronę w regionalnych organizacjach ds. zarządzania rybołówstwem, Komisja żąda od państw członkowskich udostępnienia niezbędnych danych i sprawozdań i przekazuje te dane organizacjom. Generalna Komisja Rybołówstwa Morza Śródziemnego (GFCM) stanowi wyjątek, ponieważ w jej przypadku państwa członkowskie same przesyłają część danych.

W odniesieniu do czterech basenów morskich w północno-wschodnim Oceanie Atlantyckim (Morza Bałtyckiego, Morza Północnego, północno-zachodnich i południowo-wschodnich wód Unii) istnieje jedna regionalna baza danych. Bazę danych *Fishframe* prowadzi Międzynarodowa Rada Badań Morza (ICES), która przechowuje dane, zarządza nimi oraz je wykorzystuje. ICES realizuje żądania przekazania danych za pośrednictwem innej bazy danych (*Intercatch*) (załącznik 3 do dokumentu roboczego służb Komisji). Oprócz informacji na temat stad wspomniana baza danych umożliwiła ICES sporządzanie i dostarczanie zestawień dotyczących rybołówstwa oraz planów zbierania prób na potrzeby rybołówstwa komercyjnego. ICES ma na celu połączenie tych dwóch baz danych w jedną regionalną bazę danych i system służący szacowaniu.

W przypadku Morza Śródziemnego i Morza Czarnego nie istnieje regionalna baza danych mimo serii przeprowadzonych analiz wykonalności. Komisja kontynuuje działania mające na celu znalezienie podmiotu, który poprowadziłby tę bazę danych.

JRC prowadzi ogólnounijną bazę danych zawierającą dane na temat rybołówstwa i akwakultury, w tym dane ogólnodostępne. JRC przygotowuje dane, które wykorzystuje się do celów konkretnych zagadnień (np. równowaga floty, systemy nakładu połowowego), w ramach wsparcia działań doradczych służb Komisji i STECF, lecz również badań prowadzonych przez podmioty zewnętrzne. JRC wspiera działania prowadzone na podstawie ram gromadzenia danych poprzez prowadzenie narzędzia służącego do monitorowania przekazywania danych oraz strony internetowej dotyczącej ram gromadzenia danych[9].

1.5. Komisja Europejska

Oprócz wykonywania przysługującego jej prawa inicjatywy ustawodawczej Komisja pełni kilka funkcji na podstawie ram gromadzenia danych celem zapewniania właściwego wdrażania. Komisja zatwierdza krajowe plany prac państw członkowskich (54 plany prac/poprawki państw członkowskich przyjęte w latach 2017–2020) oraz dokonuje oceny ich wdrożenia za pomocą sprawozdań rocznych (77 sprawozdań rocznych sporządzonych w latach 2017–2019) w następstwie oceny dokonanej przez STECF.

Komisja wspiera państwa członkowskie i regionalne grupy koordynacyjne w wykonywaniu zobowiązań związanych z gromadzeniem danych oraz utrzymuje z nimi bliskie, regularne kontakty poprzez wizyty i posiedzenia (załącznik 4 do dokumentu roboczego służb Komisji).

Dodatkowo Komisja prowadzi okresową weryfikację spełniania przez państwa członkowskie kryteriów wymaganych do uzyskania finansowania z EFMR, oceniając jakość i wiarygodność przekazywania przez nie danych.

1.6. Komitet Naukowy, Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa

Ramy gromadzenia danych wyznaczają STECF jako organ naukowy dokonujący oceny krajowych planów prac i sprawozdań rocznych państw członkowskich oraz oceny nieprawidłowości dotyczących danych.

W celu zapewnienia jakości naukowej wymagań dotyczących danych zasięga się również opinii STECF (załącznik 5 do dokumentu roboczego służb Komisji) w sprawie opracowania

[9] https://datacollection.jrc.ec.europa.eu/index.html

i przyjęcia decyzji Komisji (np. wieloletnich programów Unii, wzorów planów prac i sprawozdań rocznych) oraz w sprawie problemów dotyczących jakości danych związanych z tymi decyzjami.

1.7. Grupa ekspertów ds. gromadzenia danych na temat rybołówstwa i komitet ds. rybołówstwa i akwakultury

Grupa ekspertów Komisji ds. gromadzenia danych na temat rybołówstwa[10] dzieli się na podgrupy:

i) *krajową grupę korespondentów* odpowiadającą za koordynację wdrożenia ram gromadzenia danych przez państwa członkowskie;
ii) *posiedzenie łącznikowe* mające na celu koordynację regionalnych grup koordynacyjnych z różnych regionów morskich;
iii) *paneuropejską grupę planowania ds. ekonomii (PGECON)* odpowiadającą za koordynację gromadzenia danych społeczno-ekonomicznych;
iv) *grupę ds. systemów informatycznych służących do gromadzenia danych* – nieaktywną.

Posiedzenia podgrup odbywają się co roku w trakcie okresu wdrażania. Podgrupy te zapewniają doradztwo dotyczące szerokiego zakresu tematów.

Komitet ds. rybołówstwa i akwakultury wydał pozytywną opinię na temat wieloletniego programu Unii na lata 2020–2021 (na temat części stanowiącej decyzję wykonawczą).

2. Główne narzędzia i działania przewidziane w ramach gromadzenia danych

2.1. Wieloletni program Unii

W ramach gromadzenia danych przewiduje się wieloletni program Unii (program EU MAP), w którym szczegółowo określono wymagania dotyczące gromadzenia danych przez państwa członkowskie, wymienia się obowiązkowe badania naukowe na morzu oraz ustanawia się progi na potrzeby gromadzenia danych. Obowiązki wynikające z programu EU MAP odzwierciedlają stwierdzone zapotrzebowanie użytkowników końcowych na dane (załącznik 6 do dokumentu roboczego służb Komisji).

Po wieloletnim programie Unii na lata 2017–2019[11] Komisja przyjęła na początku 2019 r. dwie decyzje[12] w sprawie ustanowienia wieloletniego programu Unii na lata 2020–2021.

Wieloletni program Unii na okres po 2021 r. jest obecnie w przygotowaniu w oparciu o szeroko zakrojone konsultacje z zainteresowanymi stronami, użytkownikami końcowymi

[10] https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2750

[11] Ten wieloletni program Unii był już częściowo dostosowany do nowego rozporządzenia w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych, w szczególności w odniesieniu do: 1) gromadzenia danych w oparciu o potrzeby użytkowników końcowych i dostosowanego do konkretnych poziomów regionu morskiego; 2) danych umożliwiających zarządzanie badaniami i zasobami dostosowane do celu wspólnej polityki rybołówstwa dotyczącego maksymalnego podtrzymywalnego połowu oraz obowiązku wyładunku; 3) danych dotyczących wpływu rybołówstwa na szerzej zakrojone środowisko morskie (ekosystemy, gatunki chronione, siedliska); oraz 4) większej ilości danych na temat rybołówstwa rekreacyjnego, akwakultury, ekonomii rybołówstwa oraz przetwórstwa rybnego.

[12] Podział ten jest konsekwencją nowych przepisów wprowadzonych w rozporządzeniu w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych (art. 4 ust. 1).

i środowiskiem naukowym (załącznik 7 do dokumentu roboczego służb Komisji). Program ten zostanie dostosowany do nowego EFMR i będzie obejmował aktualizacje wykazu gatunków i obszarów objętych zarządzaniem oraz zmienne gospodarcze i społeczne. Będzie on również obejmował przegląd wymagań dotyczących gromadzenia danych na temat wrażliwych gatunków, rybołówstwa rekreacyjnego, gatunków diadromicznych, akwakultury i ekosystemów morskich, a także przegląd wykazu obowiązkowych badań naukowych na morzu oraz progów związanych z gromadzeniem danych.

2.2. Wieloletnie plany prac

Na podstawie wieloletniego programu Unii państwa członkowskie przedkładają Komisji wieloletnie plany prac zgodnie ze wzorami i odpowiednimi wytycznymi określonymi w wydanej w tym celu decyzji (załącznik 8 do dokumentu roboczego służb Komisji)[13]. Po przeglądzie naukowym przeprowadzonym przez STECF Komisja zatwierdza plany prac. Co roku państwa członkowskie mogą składać poprawki do swoich planów prac.

Komisja przyjęła 27 wieloletnich planów prac państw członkowskich na lata 2017–2019 oraz 35 późniejszych poprawek (19 za rok 2018 celem dostosowania planów do rozporządzenia w sprawie ustanowienia ram gromadzenia danych oraz 16 za rok 2019). Poprawki sporządzono w następstwie (i) uwag STECF lub Komisji dotyczących planów prac przyjętych w 2016 r.; (ii) uwag STECF lub Komisji dotyczących sprawozdań rocznych państw członkowskich; (iii) zaleceń wydanych przez regionalne grupy koordynacyjne i PGECON; oraz (iv) zmian w łowiskach mających wpływ na pobieranie prób.

W grudniu 2019 r. Komisja przyjęła 27 nowych planów prac na podstawie wieloletniego programu Unii na lata 2020–2021 po pozytywnej ocenie przez STECF[14].

2.3. Sprawozdania roczne

Państwa członkowskie mają obowiązek składania sprawozdań rocznych z wdrożenia swoich planów prac zgodnie z formatami i harmonogramami przewidzianymi w odnośnej decyzji[15]. Podczas okresu sprawozdawczego za lata 2017–2019 wszystkie państwa członkowskie złożyły sprawozdania roczne w terminie.

Sprawozdania roczne państw członkowskich podlegają ocenie STECF[16]. Na tej podstawie i z wykorzystaniem narzędzia służącego do monitorowania przekazywania danych Komisja wspiera państwa członkowskie w celu zapewnienia działań następczych, dostosowań wprowadzanych w ciągu roku oraz włączenia wniosków z oceny do bieżących prac i planowania. Użytkownicy końcowi przekazują informacje zwrotne na temat problemów dotyczących przekazywania danych („błędów”), które poddaje się analizie, kategoryzacji (ze względu na wagę, rodzaj, zasięg, jakość i czas) i które omawia się z państwami

[13]Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2016/1701 z dnia 19 sierpnia.
[14] W przypadku 21 spośród tych planów prac STECF zgłosił uwagi, które należy uwzględnić przy przedkładaniu kolejnych dokumentów.
[15] Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1283 z dnia 24 sierpnia 2018 r.
[16] https://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/dcf-dcr

członkowskimi[17]. Od 2018 r. Komisja przyspieszyła tempo swoich działań, co doprowadziło do powstania pozytywnych tendencji w ramach rozwiązywania problemów dotyczących przekazywania danych oraz do polepszenia wyników państw członkowskich.

W latach 2018–2019 Komisja przeanalizowała wyniki państw członkowskich w latach 2014–2017 pod kątem kryteriów dotyczących niezgodności, wykluczających uzyskanie finansowania z EFMR. Wyniki 21 państw członkowskich uznano za dostatecznie dobre. W wyniku analizy stwierdzono, że w przypadku sześciu państw członkowskich wyniki i dostarczanie danych wymagały znaczącej poprawy. W porozumieniu z tymi państwami członkowskimi określono i uzgodniono obszary wymagające poprawy, które należy uwzględnić niezwłocznie oraz w kolejnych planach prac (i w poprawkach do planów prac). Z jednym spośród tych sześciu państw członkowskich uzgodniono szczególny *plan działania* (ściśle wdrażany od 2020 r.). Wyniki w latach 2018–2019 zostaną poddane ocenie w drugiej połowie 2020 r.

Na podstawie danych na temat rybołówstwa w rejonach najbardziej oddalonych gromadzonych na poparcie opinii naukowych i ogólnego wdrażania WPRyb stwierdzono występowanie pewnych ograniczeń. W 2020 r. STECF wydał zalecenie dotyczące poprawy sposobu gromadzenia danych, a DG MARE zapoczątkowało badanie mające na celu uzyskanie ogólnego przeglądu potrzeb w zakresie danych oraz możliwego do zastosowania w przyszłości podejścia.

2.4. Badania pilotażowe

Na podstawie wieloletnich programów Unii na lata 2017–2019 oraz 2020–2021 państwa członkowskie mają obowiązek przeprowadzenia badań pilotażowych w celu zbadania i opracowania metod gromadzenia danych w następujących kilku obszarach:

i) połowy rekreacyjne,
ii) wpływ działalności połowowej na żywe zasoby morza i ekosystemy morskie,
iii) dane społeczne dotyczące zatrudnienia oraz
iv) dane środowiskowe dotyczące akwakultury (załącznik 9 do dokumentu roboczego służb Komisji).

Większość badań pilotażowych nadal trwa, a pełnych wyników oczekuje się w latach 2020–2022. Po zakończeniu badań ich wyniki mają zostać w pełni włączone do regularnych działań państw członkowskich związanych z gromadzeniem danych[18] i – w stosownych przypadkach – skoordynowane na poziomie basenu morskiego przez regionalne grupy koordynacyjne.

2.5. Regionalne podejście do wdrażania

Unijne przepisy dotyczące gromadzenia danych od dawna miały na celu promowanie współpracy na poziomie regionalnym, a od połowy pierwszego dziesięciolecia XXI w.

[17] Chociaż zdecydowana większość użytkowników końcowych przekazuje informacje zwrotne, istnieją pewne wyjątki – np. GFCM nie dostarczył informacji zwrotnych od użytkowników końcowych z podziałem na państwa członkowskie.

[18] Wstępne wyniki już teraz włącza się do regularnych działań państw członkowskich związanych z gromadzeniem danych, a w przypadkach gdy testowane metody nie przyniosły oczekiwanych rezultatów, państwa członkowskie poszukują alternatywnych rozwiązań.

odbywają się regionalne posiedzenia koordynacyjne. Zgodnie z podejściem opartym na regionalizacji zastosowanym w nowej WPRyb w ramach gromadzenia danych przewiduje się utworzenie regionalnych grup koordynacyjnych. Regionalne współdziałanie pozwala na poprawę skuteczności i efektywności gromadzenia danych poprzez dzielenie się umiejętnościami, danymi, wiedzą i zadaniami oraz poprzez współpracę i standaryzację na poziomie regionalnym. Oczekuje się, że współpraca ta doprowadzi do harmonizacji krajowych planów prac, a docelowo do sporządzania regionalnych planów prac.

Regionalne grupy koordynacyjne łączą państwa członkowskie w ramach poszczególnych basenów morskich w celu koordynacji planowania i wdrażania gromadzenia danych. Wszystkie regionalne grupy koordynacyjne organizują posiedzenia roczne (załącznik 2 do dokumentu roboczego służb Komisji), a większość z nich organizuje również posiedzenia międzysesyjne i posiedzenia podgrup. Wsparcie finansowe na potrzeby rozwoju działań regionalnych za pośrednictwem regionalnych grup koordynacyjnych zapewniono za pomocą dotacji na badania.

Regionalne grupy koordynacyjne zapewniają zwiększenie spójności gromadzenia danych w danym basenie morskim dzięki uzgodnionym metodom i podejściom w odpowiadaniu na żądanie przekazania danych, współpracy nad badaniami naukowymi prowadzonymi przez państwa członkowskie (np. poprzez dzielenie zadań), koordynacji działań związanych z poborem prób, skuteczności działań następczych w przypadku nieprawidłowości dotyczących danych (np. poprzez kontrolę jakości przed załadowaniem danych, działania następcze w związku z nieprawidłowościami zgłoszonymi w narzędziu służącym do monitorowania przekazywania danych) oraz dzięki koordynacji regionalnych baz danych związanych z przedmiotowymi działaniami. Ponadto w przypadku problemów dotyczących innych basenów morskich regionalne grupy koordynacyjne prowadzą działania na poziomie ponadregionalnym. Ich decyzje i działania określa się w zaleceniach (załącznik 10 do dokumentu roboczego służb Komisji), omawia się je co roku ze STECF oraz zapewnia się w związku z nimi odpowiednie działania następcze.

W 2017 r. regionalne grupy koordynacyjne rozpoczęły opracowywanie regionalnych planów prac. W ramach tego procesu regionalne grupy koordynacyjne mają obowiązek wzięcia pod uwagę ewentualnych zmian w pobieraniu prób, ograniczeń dotyczących finansowania, trudności we wdrożeniu wspólnych procedur w różnych państwach członkowskich i w połączeniu działań regionalnych grup koordynacyjnych z działaniami władz krajowych państw członkowskich.

Regionalne grupy koordynacyjne i PGECON odbywają okresowe posiedzenia z udziałem Komisji, krajowych korespondentów i użytkowników końcowych celem skoordynowania i omówienia działań związanych z gromadzeniem danych w ramach posiedzeń łącznikowych, posiedzeń w sprawie wspólnej decyzji oraz posiedzeń z udziałem użytkowników końcowych.

Podczas rocznych posiedzeń łącznikowych przewodniczący regionalnych grup koordynacyjnych/PGECON Komisja i użytkownicy końcowi pracują nad następującymi zagadnieniami:

i) zapewnienie spójności działań regionalnych grup koordynacyjnych;
ii) odnoszenie się do zaleceń regionalnych grup koordynacyjnych i grupowanie tych zaleceń w celu umożliwienia efektu synergii;
iii) wzmacnianie związku między regionalnymi grupami koordynacyjnymi a PGECON;
iv) wskazywanie problemów na poziomie ogólnoeuropejskim i proponowanie odpowiednich działań;
v) ulepszanie współpracy z użytkownikami końcowymi i Komisją; oraz
vi) promowanie regionalnych grup koordynacyjnych i PGECON.

Posiedzenie roczne regionalnych grup koordynacyjnych z udziałem użytkowników końcowych (np. ICES, STECF, regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem) ma zasadnicze znaczenie dla ustalenia potrzeb użytkowników końcowych, przyszłych żądań przekazania danych oraz omówienia problemów dotyczących przekazywania danych.

3. Finansowanie gromadzenia danych

3.1. Finansowanie w ramach zarządzania dzielonego

Podstawę prawną finansowania gromadzenia danych przez UE stanowi EFMR. EFMR umożliwia finansowanie gromadzenia danych w ramach zarządzania dzielonego między Komisję i organy państw członkowskich[19]. Finansowanie z EFMR ułatwia wdrażanie i właściwe funkcjonowanie ram gromadzenia danych, a tym samym opinii naukowych[20].

Jeżeli chodzi o lata 2014–2020, na gromadzenie danych przez państwa członkowskie przeznaczono łącznie 532 mln EUR (załącznik 11 do dokumentu roboczego służb Komisji). Kwotę tę przeznaczono w kopertach krajowych i ma ona zostać uzupełniona za pomocą finansowania krajowego (wynoszącego 25 % finansowania unijnego).

W sprawozdaniu sporządzonym przez jednostkę wspierającą ds. monitorowania i oceny rybołówstwa i akwakultury[21] dotyczącym wydatków na cele związane z ramami gromadzenia danych poniesionych na rzecz państw członkowskich w okresie finansowania z EFMR zawarto informacje finansowe dotyczące różnych aspektów gromadzenia danych. Załoga i statki badawcze stanowią średnio prawie 80 % łącznych kosztów związanych z ramami

[19] Przed 2014 r. gromadzenie danych finansowano w ramach systemu zarządzania bezpośredniego.
[20] Z okresowego badania służącego ocenie wdrożenia części EFMR dotyczącej zarządzania bezpośredniego wynika, że: „Ogólnie rzecz biorąc, opinie naukowe i gromadzenie danych finansowane z EFMR w ramach zarządzania bezpośredniego realizuje się za pomocą utrwalonych procesów w celu zapewnienia, aby opinie i dane w skuteczny sposób służyły celom wspólnej polityki rybołówstwa" (s. 53). Sprawozdanie dotyczyło lat 2014–2016. W tym czasie gromadzenie danych i opinie naukowe realizowano w ramach zarządzania bezpośredniego. https://op.europa.eu/pl/publication-detail/-/publication/1f424d68-d670-11e8-9424-01aa75ed71a1
[21] Wspierająca EFMR jednostka ds. monitorowania i oceny rybołówstwa i akwakultury, kategorie wydatków na potrzeby gromadzenia danych – sprawozdanie końcowe za 2020 r. Niedostępne publicznie. Dane dotyczą 2017 r. lub 2018 r., czyli najpóźniejszych lat, w odniesieniu do których były dostępne dane. Badanie nie dotyczyło wszystkich państw członkowskich.

gromadzenia danych, podczas gdy gromadzenie danych społecznych i gospodarczych stanowi około 7–8 %. Oznacza to, że około 90 % kosztów jest bezpośrednio lub pośrednio związanych z gromadzeniem danych biologicznych i środowiskowych.

Przestrzeganie przepisów jako warunek uzyskania finansowania z EFMR weryfikuje się za pomocą pięciu kryteriów określonych w rozporządzeniu (UE) 2015/1930[22]. Nieprzestrzeganie przepisów może prowadzić do zawieszenia, przerwania lub odzyskania wsparcia finansowego[23]. Ogólnie państwa członkowskie zadowalająco spełniały wspomniane kryteria. W okresie sprawozdawczym nie stwierdzono naruszeń obowiązków gromadzenia danych i nie rozpoczęto żadnych działań finansowych.

3.2. Finansowanie dotacji regionalnych w ramach zarządzania bezpośredniego

W celu wzmocnienia współpracy regionalnej Komisja udzieliła wsparcia za pomocą dotacji na działania[24]. Finansowane badania (których łączna wartość wynosi prawie 2 mln EUR) dostarczyły narzędzia, formaty i metody, w tym umowy o udostępnianie danych na poziomie regionalnym, na potrzeby regionalnego pobierania prób do celów gromadzenia danych dotyczących stad wspólnie eksploatowanych (załącznik 12 do dokumentu roboczego służb Komisji). Finansowanie obejmowało cztery badania: FishPi2 (dane biologiczne dotyczące rybołówstwa w Morzu Północnym, wschodnim Oceanie Arktycznym i północnym Oceanie Atlantyckim); STREAM (dane biologiczne dotyczące rybołówstwa w Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym); RECOLAPE (gatunki daleko migrujące); oraz SECFISH (dane społeczno-ekonomiczne dotyczące rybołówstwa, akwakultury i przetwarzania)[25].

Badania zakończyły się w połowie 2019 r. i dostarczyły szereg możliwych narzędzi i propozycji działań państw członkowskich, w szczególności w obszarach nowych wyzwań o wymiarze regionalnym (np. dane dotyczące gatunków chronionych i wrażliwych, rybołówstwa łodziowego i morskiego rybołówstwa rekreacyjnego). Wyniki można wykorzystać do sporządzenia regionalnych planów prac; ewentualnie można je wykorzystać w sposób skoordynowany w krajowych planach prac.

WNIOSKI

Wiarygodne i kompletne dane stanowią podstawę opracowania najlepszych dostępnych opinii naukowych, które z kolei są kluczowe dla procesu decyzyjnego oraz zarządzania w ramach wspólnej polityki rybołówstwa.

[22] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1930 z dnia 28 lipca 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w odniesieniu do kryteriów ustalania poziomu korekt finansowych oraz stosowania stawek zryczałtowanych korekt finansowych oraz zmieniające rozporządzenie Komisji (WE) nr 665/2008, Dz.U. L 282 z 28.10.2015, s. 2.

[23] Stosuje się następujące kryteria: gromadzenie danych, koordynacja działań związanych z gromadzeniem danych na poziomie krajowym, koordynacja działań z państwami członkowskimi na poziomie regionalnym, składanie sprawozdań rocznych oraz przekazywanie danych użytkownikom końcowym (błędy w przekazywaniu danych).

[24] MARE 2016/22, https://ec.europa.eu/fisheries/call-proposals-mare201622_en

[25] https://datacollection.jrc.ec.europa.eu/regional-coordination

Ramy gromadzenia danych ustanowiono rozporządzeniem (UE) 2017/1004. Jest to ugruntowany system regulacyjny zapewniający strukturę, narzędzia i elastyczność odpowiednie do gromadzenia danych przez państwa członkowskie w sektorach rybołówstwa i akwakultury, wspierający badania i opinie naukowe.

Jako zdecentralizowany system, w którym państwa członkowskie gromadzą i przechowują dane oraz przekazują je użytkownikom końcowym, ramy gromadzenia danych zależą w znacznej mierze od złożonej koordynacji między zaangażowanymi podmiotami. Podmioty te obejmują w szczególności *Komisję*, która nadzoruje i wspiera proces wdrażania; *organy państw członkowskich*, które gromadzą dane; *regionalne grupy koordynacyjne*, które dążą do standaryzacji metod i procesów na poziomie regionalnym; oraz *użytkowników końcowych* danych. Wspomniani użytkownicy końcowi odgrywają kluczową rolę w określaniu potrzeb w zakresie danych oraz udzielaniu informacji zwrotnej na temat jakości przekazanych danych.

Do tej pory wszystkie zaangażowane podmioty, również na poziomie międzynarodowym, dysponują odpowiednią wiedzą na temat tego, jakie struktury i uzgodnienia operacyjne są niezbędne do przeprowadzenia tych procesów, a także zastosowały i zatwierdziły te procesy. Powołanie krajowych korespondentów było istotne z punktu widzenia usystematyzowania współpracy między Komisją a państwami członkowskimi w zakresie wdrażania. Poziom wykorzystania unijnego finansowania przeznaczonego na gromadzenie danych w ramach EFMR jest stosunkowo wysoki, co można by interpretować jako zobowiązanie po stronie państw członkowskich do inwestowania w gromadzenie danych oraz osiągania wyników. Aktywna współpraca Komisji (wspieranej przez STECF) z państwami członkowskimi umożliwia stałe monitorowanie i doskonalenie.

W nowej wspólnej polityce rybołówstwa ramy gromadzenia danych kładą większy nacisk na regionalizację. Regionalne grupy koordynacyjne umacniają swoją rolę, a ich znaczenie w okresie sprawozdawczym silnie się ugruntowało, prowadząc do utrwalenia ich metod pracy. Dzięki konkretnym dotacjom na badania uzyskano pierwsze wymierne wyniki (w postaci narzędzi i propozycji dotyczących regionalnego pobierania prób dla różnych regionów). Rozszerzając i intensyfikując swoje działania, regionalne grupy koordynacyjne mierzą się obecnie z ograniczeniami organizacyjnymi i w najbliższym czasie mogą wymagać dalszego wsparcia w swym funkcjonowaniu. Rozwój sytuacji w przyszłości powinien doprowadzić do sporządzenia regionalnych planów prac, które trzeba będzie uzgodnić na poziomie regionalnych grup koordynacyjnych i wdrożyć w państwach członkowskich, oraz do wyznaczenia podmiotu, który przyjąłby regionalną bazę danych dotyczącą Morza Śródziemnego i Morza Czarnego, a następnie ją poprowadził.

W kolejnych latach funkcjonowania ram gromadzenia danych należy skoncentrować się na ich konsolidacji, w stałej współpracy z państwami członkowskimi, co oznacza podejmowanie nowych wyzwań (takich jak problem gatunków chronionych, wrażliwych i zagrożonych wyginięciem lub pogłębienie wiedzy na temat ekosystemu); nadążanie za zmieniającymi się potrzebami w zakresie danych (określonymi przez użytkowników końcowych) i ich uwzględnianie; usprawnianie i upraszczanie procesów; oraz dalszą poprawę i harmonizację metod oraz ich stosowanie na poziomie basenu morskiego. W przypadku wieloletniego

programu Unii od 2021 r. zarówno państwa członkowskie, jak i regionalne grupy koordynacyjne mają przed sobą jasne wyzwania: dopilnowanie, aby wyniki badań pilotażowych i badań objętych dotacjami włączono do krajowych planów pracy państw członkowskich, oraz zapewnienie, aby regionalne grupy koordynacyjne sporządziły regionalne plany prac, w szczególności w odniesieniu do nowych wyzwań.

Dla poszczególnych licznych podmiotów zaangażowanych w gromadzenie danych przewidywalność jest kluczowym warunkiem wstępnym do zapewnienia długoterminowego funkcjonowania gromadzenia danych i tym samym opinii naukowych w ramach wspólnej polityki rybołówstwa. Oprócz zapewnienia stabilnej perspektywy dla ram gromadzenia danych i powiązanych z nimi przepisów kluczowe znaczenie ma również przyznanie wystarczających środków w ramach nowego Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego zarówno ze źródeł unijnych, jak i ze źródeł zewnętrznych.